

ПРОБЛЕМИ В ДОСЛІДЖЕННІ РОЗУМІННЯ ПОНЯТЬ “ЗНОС” ТА “АМОРТИЗАЦІЯ”

В Україні завжди існувала проблема розуміння понять «амортизація» і «знос». Протягом всього періоду існування бухгалтерського обліку, амортизаційні відрахування повинні були бути показником зношеності основних засобів, але лише в теорії. На більшості підприємств України оновленням виробничих потужностей займаються лише великі компанії, а більшість використовує основні засоби, строк служби яких давно вже закінчився, але які ще функціонують. Як в такому випадку можна говорити про високу якість продукції та вихід її на європейський ринок.

Сьогодні проблема розуміння бухгалтерами та менеджерами сутності та розкриття економічного змісту амортизації основних засобів є достатньо актуальною, адже й досі немає єдиного підходу до визначення даного поняття. Поняття амортизації є найбільш дискусійною та неоднозначною категорією у категоріальному апараті бухгалтера, про що свідчить відсутність єдиного підходу до розуміння цього поняття і його тлумачення. Щоб зрозуміти різницю між поняттями «знос» та «амортизація», необхідно визначити, яке місце в системі бухгалтерського обліку займає кожне.

Під час функціонування підприємства постійно відбувається знос засобів виробництва, та, відповідно, втрата ними своєї вартості. Розрізняють такі види зносу основних фондів:

1) фізичний знос – втрата основними фондами технічних властивостей та характеристик в результаті експлуатації, атмосферних впливів, умов збереження, тощо;

2) моральний знос – знецінення вартості основних фондів до настання повного фізичного спрацювання під впливом науково-технічного прогресу.

Але це лише поверхнева думка і багато фахівців можуть навести багато своїх аргументів щодо власного бачення поняття зносу. Головна причина неясності з приводу даного аспекту облікової практики міститься у відсутності єдиної думки серед бухгалтерів відносно сутності самого поняття “знос”, визначень якого є десятки.

Спершу існувала думка, що він характеризує фізичне зношування активу. Але той факт, що дія більшості факторів, що призводять до фізичного вибуття зі строю активу, можна виправити чи попередити відповідним обслуговуванням та доглядом, привів деяких до думки, що знос представляє собою відкладені експлуатаційні витрати, тобто витрати майбутніх періодів. З точки зору бухгалтерського обліку уявлення про знос як про фізичну подію чи послідовність фізичних подій може опинитись недоречними; бухгалтера оперують його фінансовим вираженням, яке може бути не пов'язано з фізичними факторами напряму. Не можна визначити ступінь фізичного зносу, адже матеріальні активи складаються з деталей, які в міру зношення можна замінювати. В такому випадку не можна достовірно визначити, що таке фізичний знос та не можна обчислити міру фізичного зносу.

Також знос розглядають як зменшення корисності в результаті дії зовнішніх по відношенню до активу факторів, таких, як технічне старіння протягом часу і неадекватність, тобто нездатність виробляти те, на що пред'являється попит. Та знову ж, не існує довгострокових активів, для яких можна було б визначити міру технічного старіння чи неадекватності. Вона залежить від таких факторів, як загальний розвиток технологій в промисловості та економічні умови, які не можуть бути оцінені на короткострокових інтервалах.

Знос трактують як зниження вартості та характеризували як фонд, за рахунок якого здійснюється заміна довгострокових активів в міру їх виходу зі строю. Поняття фізичного заміщення активів підтримувалося і економічними роздумами

Відшкодування зносу основних фондів відбувається шляхом здійснення амортизаційних відрахувань.

Амортизація є фінансова категорія, яка багатьма підприємцями ігнорується як щось незрозуміле і потрібна тільки бухгалтеру. Звичайно що для багатьох стартапів насправді її значення є неважливим. Але багато залежить від конкретної галузі, в якій працює компанія. Зверніть увагу, що амортизація є частиною фінансової звітності, яка може мати важливе значення в процесі пошуку фінансування.

Амортизація представляє собою спосіб розрахунку часу, споживання або використання бізнес-активів, а саме:

- матеріальні активи (в балансі, що відображаються в матеріальних основних засобів)
- нематеріальні активи (у балансі, що відображаються в якості нематеріальних активів).

Головною відмінною рисою необоротних активів є те, що період споживання або використання більш одного року. Основні засоби матеріальні або нематеріальні активи можуть бути придбані або власно створені.

Термін амортизація відноситься до двох різних, але взаємопов'язаних понять. По - перше, амортизація представляє собою процес знецінення основних засобів, викликаний їх споживанням фізичного - утвореного в результаті експлуатації та економічного (морального) - в результаті технічного прогресу, пов'язаного з можливістю отримання на ринку, наприклад, машин, приладів більш ефективних, дешевших в експлуатації, які дозволяють отримати більш якісну продукцію. Це погіршення переноситься на вартість продукції, виготовленої за допомогою цих основних засобів.

Амортизація основних засобів можна розглядати не тільки як зниження вартості активів, але і як спосіб розподілу вартості активів з плином часу, в якому використовуються активи. Це впливає на величину чистого прибутку компанії. В результаті, витрати розподілу амортизаційних відрахувань відносяться до періоду, в якому будуть використовуватися ці активи. Це важливо для компанії з точки зору фінансової звітності та податкових питань. Методи розрахунку витрат на амортизацію можуть варіюватися в залежності від характеру активів і заходів, що проводяться компанією.

Як висновок можна сказати, що амортизація - процес поступового перенесення вартості основних фондів на вартість готової продукції з метою нагромадження коштів для повного їх відновлення. Грошовим виразом розміру амортизації є амортизаційні відрахування. В зарубіжній практиці використовують термін «амортизація», коли йдеться про амортизацію нематеріальних активів, а термін «знос», якщо йдеться про амортизацію основних засобів. В нашій країні термін «амортизація» застосовують як в обліку основних засобів, так і в обліку нематеріальних активів. Таким чином, амортизація – це надзвичайно складне економічне явище, що поєднує особливості витрат виробництва і джерел коштів, процесу руху вартості і важеля управління відтворенням, відшкодування зношених і нагромадження нових засобів праці.

Необоротні активи та їхній знос є об'єктами бухгалтерського обліку, які підлягають впливу всіх елементів методу бухгалтерського обліку, амортизація ж являє собою інструмент, за допомогою якого здійснюється перенесення вартості основного засобу на продукцію та не може підлягати документуванню чи інвентаризації, а застосовується при оцінці необоротного активу.

Крім того, багато фахівців розуміють під зносом поступове зниження вартості основних засобів. Однак недоцільно розглядати знос лише у такому значенні, адже знос, хоч і впливає на вартість основних засобів та її зниження, але все ж таки має більш фізичний характер і повинен виражати скоріше фізичний і моральний аспект зношування основних засобів, ніж вартісний.

Проблема розрізнення понять амортизації та зносу завжди була актуальною в діяльності та дослідженнях вчених і залишається такою ж на сучасному етапі розвитку бухгалтерської науки. В різні часи науковці займалися розробкою питань теорії амортизації, аналізували фактичні тенденції її нарахування і досліджували закономірності відтворення. Але скільки б інформації не було опрацьовано і теорії запропоновано, проблема, пов'язана з сутністю амортизації ще довго буде вирішуватися.